

cha ---», en un doc. de 1309 (i anàlogament un de 1430), segons la còpia del *Llibre Roig* (81r). Sembla alteració d'un *Bac de Cortis*, o d'un derivat d'això —car és difícil fonèticament que sigui forma antecedent de *Vall de Quers*— tot i que correspon més o menys a la situació d'aquesta (corr. en un *Coirus* = *Querós?*).

Ometem els nombrosos *Cal* (o *Can*) *Bacs*, del Princ. (postantropònim freqüent); *Son Bacs*, gran i antiga possessió te. Ariany (a la r. de Sineu), avui parcel·lada (xl, 107.13, 14; xli, 38.6, 39.9-12), ja mapa Despuig (Masc. 20F3).

En forma pall. pre-catalana: *El Bago* nom del barri d'Espot dr. riu Escrita, oposada al *Solau* o *Solana*, barri de l'esq. (1934).

Baga, el femení corresponent. Entre altres: *La Baga*, llog. te. Vallfogona de Rip. *La Baga Llisa*, un dels grans boscos del Pir. Or. en el Rip.: baixa per una vall d'O. a E. des del Pla de l'Espuga a Mataplana (te. Gombrèn, 1926). *Baga* = Pujalà(r), te. Vilajuïga (xxii, 111.19). Rec de la *Baga*, te. St. M. de Sobremunt (xlvi, 149.17). No fou completament estrany al mossàrab, on havia de mantenir, regularment, la consonant sorda etim.: *La Baca* te. de Xodos (xxix, 91.4). També havia estat adj.: riu i vall de *Coma-Baga* And., prop del Serrat, afl. esq. Valira, desaiquant a mig camí d'allí a Llorís (1933, mapa M. Chevalier; Anyós, *Rel. d. l. Vall d'And.*, 1838, p. 14). Deriv. *Bagarella*, pda., te. Seròs (Pita, «Argensola» v, 331). Font del *Bagós*, Sant Llorenç de Cerdans (xxiv, 70.19).

Bacanella (Cadí), *Bacanera* (Aran), *V. Vacanera* *Bacardí*, -ardit, *V. Becardit*

BACELLS, Coll de ~

Prop de Cotlliure, en doc. de 1292 (*InuLC*): potser simplement err. per *Balcells*. Però Alart ho posa en un article *bacell*, com si fos un substantiu: del qual no tinc notícia ben certa, si bé em consta el deriv. *esbacellar* ross. ant. 'batre amb bastons', format sobre el llatí BA(C)CILLUM, d'on el gall.-port. i lleon. *bacelo* (DCat I, 531a6).

BACI

'Obi, cóm', especialment el d'una font, més que més en plural *els Bacis*. Mot que no ha estat prou estudiat en la nostra tradició lexicogràfica: negligit quasi completament en el *DAG*, el *DFa* i *AlcM*₁ (del tot en els diocs. anteriors), no gaire més en *AlcM*₂ (que en dóna una cita val. de 1449, i alguna de local del cat. or.), jo tampoc en vaig fer un estudi especial en el *DECat*, sinó un judici sumari en el vol. I, 705b8-12 i 53b34-38, afectat per l'obscuritat etimològica; tanmateix ja hi indico que és errònia la grafia *basi* amb *ss*, a rectificar com *baci*; en dic un poc més, en el mateix sentit i més explícitament en el *DECH* (I, 446b6 ss., b26-27, 447a 35-39).

En tot cas és segur i queda ben establert que no és

un mot emparentat amb la família de *BASSA* (*DECat* I, 702 ss.) sinó amb el grup complex de *baci*, fr. *bassin*, cast. *bacia*, amb els quals cal sumar el logud. ant. *bacias* (*DECH* 446b11, i n. 4), tota una sèrie de formes dial. occitanes i alt-italianes, citades en *DECH* 446b 12-14, 20, 8-10, i mots magrebins, b49, i n. 6.

Com dic allí és cert que és un mot més vivaç i més generalment conegut «més enllà de l'Ebre»: sobretot en el Maestrat, Ports de Beseit i comarques veïnes: car allà *Els Bacis*, *Font dels Bacis*, *Canal dels Bacis* es troben en grans masses. Això donava peu al meu judici etimològic provisional: que, partint del mot llatí tardà BA(C)CEA 'atuell per a aigua' en St. Isidor (*Etym* xx, v, 4), BACCHINUM de Gregori de Tours, i altres al·ludits en el *FEW* (s. v. BACCIA) i en M-Lübke (*REW* 863b, 866, *RFE* VIII, 230 n.), es vagi passar a *baçya/baço* en mossàrab, i d'aquí provinguin els mots magrebins i el «cat. merid.», amb canvi de ç en c, quan el cat. suplantà el mossàrab en el Sud del domini.

En realitat, però, no es tracta d'un mot peculiar del «cat. merid.», com vàrem anar veient: especialment en el sentit de 'obi per a animals', *AlcM*₂ l'assenyala en les comarques gironines (§ 1), per a les olives del trull etc. en comarques occid., Priorat i Mall. (§§ 2-4). I encara que per als cóms i recipients d'aigua, sigui certament molt més difós en les terres de l'Ebre i serres ibèriques, no és estrany a les comarques del NE.: *Font del Baci* (*báci*) cap a la Cellera i Amer (inf. d'Osor, 1970; d'Amer, XLIV, 88); *Font dels Bacis* de *Can Pau*, a Canet d'Adri; i, allí mateix *el básis*, nom d'una gorga (XLIV, 118). «Una terra dita *lo vasi*» pall., prop de Llessui (Cbr. Rialb, 1602, 55v).

El que m'induí a aquesta difícil combinació de mossàrab desmossarabitzat, ara desmentida per la presència i arrelament en parlars del N. del Principat, era no sols l'obscuritat etimològica, sinó també la dificultat d'explicar la -i posttònica en la fonètica del català històric i central. Aquest fonetisme extraordinari es retroba en els casos de *COSSI* i *VOGI* (*DECat* IX, 447.34-39) per als quals hem arribat a la conclusió certa (no entrevista pels etimòlegs anteriors, *REW*, *FEW*), que l'ètimon havia de terminar en *εΙΟ*-pre-romà: KÓ(U)KEIO- (*DECat* II, 996b34-53), VÓGEIO- (*DECat* IX, 345b46-347). Ja en l'article *COSSI* m'inclinava, per tant, a descartar l'origen mossàrab de *baci* (*DECat* II, 996b21 ss.): relacionant-ho amb la incògnita pre-romana que embolca la qüestió del tipus BACCIA-BACCINO-, he anat veient clar que també aquí devem tenir una base BACCIO-; i potser també en sentit semblant hem de cercar la solució per a les dificultats amb què topa l'etimologista en el cas del cast. *bacia*, fr. ant. i dial. *bassie* (potser BAKKEIA resol en part com BAKKIA etc.).

DERIV.: *baciot*, *baciol* (*DECat* I, 705b7), paral·lel a *cociol* (*DECat* II, 997a10 ss.). *Font del Baciol* a Coratxà, i en altre paratge *barranquet del Baciolet* (xxvii, 145.10, 144.17); *Lo Baciolet*, pda. del Boixar (xxvii, 140-12). *El Baciol* a Serra d'En Galceran (xxvii, 160.16); *Los Baciets* a Bellestar (xvii, 127.19, també dit *Aubellons*); i també en el Migjorn val.: *Els Baciets*,